

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ
мср Данице Трифуњагић „Имагинарна Европа у српској документарно-
уметничкој прози 18. и првих деценија 19. века“

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ		
1. Датум и орган који је именовao комисију: 5. новембар 2021. године, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду		
2. Састав комисије у складу са „Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду“ :		
1. Дамјанов, Сава	Редовни професор (у пензији)	Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, 16. новембар 2006.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Филозофски факултет у Новом Саду установа у којој је запослен-а		Председник функција у комисији
2. Максимовић, Горан	Редовни професор	Српска и јужнословенске књижевности, 2. јун 2008.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Филозофски факултет у Нишу установа у којој је запослен-а		Члан функција у комисији
3. Ераковић, Радослав	Редовни професор	Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, 14. јун 2017.
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
Филозофски факултет у Новом Саду установа у којој је запослен-а		Члан (ментор) функција у комисији
4.		
презиме и име	звање	ужа научна област и датум избора
установа у којој је запослен-а		функција у комисији
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ		
1. Име, име једног родитеља, презиме: Даница (Душко) Трифуњагић		
2. Датум рођења, општина, држава: 12. 08. 1992, Зрењанин, Република Србија		
3. Назив факултета, назив претходно завршеног нивоа студија и стечени стручни/академски назив: Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет; Српска књижевност и језик; Мастер професор српске књижевности и језика (србиста); Наслов завршног рада:“Фигура демона у епском песништву српског предромантизма“		

4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија:
2016. година, Језик и књижевност

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

„Имагинарна Европа у српској документарно-уметничкој прози 18. и првих деценија 19. века“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страница, поглавља, слика, схема, графика и сл.

Докторска дисертација “Имагинарна Европа у српској документарно-уметничкој прози 18. и првих деценија 19. века” има укупно 310 нумерисаних страница и садржи следећа поглавља: **Кључна документацијска информација** (2-4); **Садржај** (5-6); **Увод** (7-11); Документарно-уметничка проза у огледалу науке (11-15); Имаголошка проучавања у науци о књижевности (15-25); Култура, колонијализам, империјализам – корак даље од књижевности (25-27); Европа и Балкан: етика и естетика субјективних итеролошких подела (27-31); **Јеротеј Рачанин – зачетник путописа у Срба** (32-35); Обриси слике Другог на проскинитарнионски начин (35-45); **Слика Русије у делу српског осамнаестовековног полихистора** (46-48); Петар Велики венецијанског историка (48-53); Романсирани панегирик у част руског цара – реформатора (53-56); Орфелинова двострука ауто-слика (56-68); Искорењивање заосталости у петровској Русији (68-85); Улога Пољске и Шведске у стварању стереотипних представа о суровим „Московитима“ (85-90); Промена перспективе: цивилизована Русија–нецивилизовани Исток (90-92); Прави и „маскирани“ Европљани: павићевска маштовитост Захарије Орфелина (92-118); Други и њихова вера (118-123); Петар Велики и европске игре престола (123-124); **Ћесарски капетан – руски генерал-мајор Симеон Пишчевић** (125-128); Ауто-слика мемоаристе-историчара (128-132); Хетеро-слика по европским (осамнаестовековним) стандардима (132-149); **Русофилска приповест плаховитог Пишчевића** (150-151); Први Србин из породице Пишчевић који се назвао Русом (151-158); Хетеро-слика или ко је први међу најгорима (158-171); Приватан живот кроз стереотипну призму (171-173); **Промишљања Другог српског просветитеља** (174-176); Језик и идентитет: филолошке и имаголошке дилеме Доситеја Обрадовића (176-182); Доситејева слика друштва у веку просветитељства (182-186); Искушеничке ауто-слике младог Димитрија (186-193); Просветитељска промишљања о народима (193-217); Друго или другачије читање Доситеја (217-218); **Књижевна и имаголошка завештања Саве Текелије** (219-222); Текелијини свакодневни сусрети са Другима (222-232); Текелијина етнографска описанија Другог (232-248); **Имаготипски животопис архимандрита Зелића** (249-254); Потрага за строљубивим Другим (254-263); Испреплетаност вера и народности (263-283); Закључак (284-285); Многоличе ауто-(с)лика (285-288); Руси између ауто-слике и хетеро-слике (288-290); Народи Европе као (више или мање) европски народи (290-292); Искорак из Европе у не-Европу (292-297); Верска (не)толеранција (297-299); Свака Другост има своју Другост (299-300); **Извори и литература** (301-301); Извори (301-301); Литература (301-310).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У првом поглављу докторске дисертације (УВОД), мрр Даница Трифуњагић је прегледно и систематично представила основне циљеве свог истраживања, након чега су наведени писци чија су књижевна дела обухваћена анализом (Јеротеј Рачанин, Захарија Орфелин, Доситеј Обрадовић, Симеон Пишчевић, Александар Пишчевић, Сава Текелија, Герасим Зелић). Уводно поглавље садржи преглед резултата релевантних научних истраживања о српској документарно-уметничкој прози 18. и првих деценија 19. века, уз посебан осврт на херменеутичке проблеме који се често јављају при њеном савременом проучавању. Поред тога, истакнута су прецизно основна методолошка и теоријска полазишта, која су коришћена при анализи поменутих извора - у првом реду радови из области имагологије, а такође је истакнут значај студија о Источној Европи и, уопштено, студија културе. Објашњено је како је српска документарно-уметничка проза 18. и првих деценија 19. века напредовала од скромних жанровских почетака до остварења која чак и данас припадају вредносном врху српске нефикционалне прозе, при чему је истакнуто да су се описи Европе тематски усложњавали, прерастајући поступно из рудиментарног културолошког стереотипа у важан део оригиналног и поетички релевантног ауторског исказа. Кандидаткињино детаљно уводно објашњење избора теме, примарне грађе и стручне литературе, потврђује да је мрр Даница Трифуњагић промишљено одабрала иницијалну тачку за свеобухватну дијахронијску и синхронијску анализу недовољно проученог књижевноисторијског и жанровског феномена, у историји српске књижевности 18. и првих деценија 19. века.

У другом поглављу докторске дисертације (ЈЕРОТЕЈ РАЧАНИН – ЗАЧЕТНИК ПУТОПИСА У

СРБА), анализирани су тематска и жанровска структура дела Јеротеја Рачанина *Путонис ка граду Јерусалиму*, при чему се кандидаткиња ослонила на претходно одабрани методолошки приступ и теоријска полазишта, карактеристична за савремена тумачења књижевног дела у имаголошком кључу. У уводу поглавља представљена су досадашња релевантна сазнања истраживача о Јеротеју Рачанину и његовом делу, при чему је посебно размотрен проблем жанровске хибридности анализираниог текста, који егзистира на граници средњовековног проскинитариона и савременог путописа. У наредном сегменту утврђено је да у овом делу није експлицитно присутна ауто-слика, што је последица чињенице да се она може индиректно уочити само приликом анализе хетеро-слика. Када је реч о хетеро-сликама, истакнуто је да Рачанин као Друге идентификује пре свега Турке, који су најчешће представљени у негативном светлу. Посебна пажња посвећена је чињеници да су овог аутора више привлачили топографија и архитектура, него странци које често сусреће, а још чешће опрезно избегава, што је објашњено основним тематским и жанровским одликама Рачанинових литерарно уобличених ременисценција на пут у Свету земљу. Слика Другог у делу Јеротеја Рачанина, упркос њеној рудиментарности, анализирана је темељно и на научно релевантан начин, при чему није нарушена тематска хомогеност целокупног истраживачког подухвата.

У трећем и најобимнијем поглављу докторске дисертације мср Данице Трифуњагић (СЛИКА РУСИЈЕ У ДЕЛУ СРПСКОГ ОСАМНАЕСТОВЕКОВОГ ПОЛИХИСТОРА) анализирана је тематска и жанровска структура дела *Житије Петра Великог* Захарије Орфелина, при чему се кандидаткиња ослонила на пажљиво одабрани методолошки приступ и основна књижевнотеоријска и културолошка полазишта савремених тумачења књижевног текста у имаголошком кључу. У уводу поглавља реинтерпретирана су (општеприхваћена) научно релевантна сазнања о животу српског осамнаестовековног писца и његовом капиталном делу. Након тога су представљени најзначајнији резултати анализа ауто-слике, која укључује слику Руса, слику Срба, па чак и општију слику Словена. Према тумачењу кандидаткиње, имаголошка анализа слике Руса (раз)открива пишчеве поларизоване представе о пређашњим заосталим, нецивилизованим Русима и модерним Русима који су развијени попут западноевропских народа, што је, како континуирано истиче Орфелин, била искључива заслуга реформи Петра Великог. У анализи је посебно истакнут значај епизода посвећених (наглом и насилном) "искорењивању заосталости" међу царевим поданицима, као и културолошке последице приближавања Русије западноевропским народима, који су представљени као симбол просперитета у пољима образовања, технолошких достигнућа и политичко-војне организације државе. У следећем сегменту су преиспитане и класификоване многобројне стереотипне представе о „правим“ Европљанима, попут Француза, Енглеза, Пруса, Холанђана и Швеђана, уз посебан осврт на то како су тада актуелни војни и политички сукоби, посебно они вођени између „цивилизованих“ западноевропских земаља и „варварске“ Русије, утицали на конструкцију одређене слике у Орфелиновом делу. Слика Другог у најзначајнијем литерарном и историографском остварењу делу Захарије Орфелина анализирана је темељно и на научно релевантан начин, при чему није нарушена тематска хомогеност целокупног истраживачког подухвата.

На почетку четвртог поглавља докторске дисертације мср Данице Трифуњагић (ЋЕСАРСКИ КАПЕТАН – РУСКИ ГЕНЕРАЛ-МАЈОР СИМЕОН ПИШЧЕВИЋ) размотрене су, врло детаљно, жанровске, тематске и стилске карактеристике *Мемоара* Симеона Пишчевића, уз посебан осврт на одређене библиографске податке који су, према мишљењу кандидаткиње, били релевантни за имаголошку анализу текста. Ауто-слике које се запажене у поменутом делу јесу, према интерпретацији кандидаткиње, преваходно слике Словена и Срба, при чему је посебно истакнуто колико су пишчева војничка и дипломатска искуства утицала на његове представе о Другима. С друге стране, представљени су докази о томе да уочене хетеро-слике показују снажан утицај западноевропске литературе и тада општеприхваћених „цивилизацијских“ мерила при оцењивању појединих народа (Немци, Руси, Мађари, Пољаци, Турци) Закључено је да су негативно представљени пре свега Турци, што је у складу, како са општим европским наративом о Турцима у 18. веку, тако и са негативним представама о Османском царству, које су више него приметне у свим књижевним делима, обухваћеним овом докторском дисертацијом. Према луцидном запажању кандидаткиње, трансформација одређених представа о Другима, од оних које су српски колонисти понели са собом из постојбине, па све до оних усвојених у руском царству, потврђују општеприхваћену историографску констатацију о брзој асимилацији српске заједнице у Русији, крајем 18. и почетком 19. века. Слика Другог у мемоарском остварењу Симеона Пишчевића анализирана је темељно и на научно релевантан начин, при чему није нарушена тематска

хомогеност целокупног истраживачког подухвата.

У петом поглављу докторске дисертације мср Данице Трифуњагић (РУСОФИЛСКА ПРИПОВЕСТ ПЛАХОВИТОГ ПИШЧЕВИЋА) анализирана је, веома помно, тематска структура дела *Мој живот (1764-1805)* Александра Пишчевића. На почетку поглавља истакнута је књижевноисторијска и културолошка вредност постојања мемоара припадника две генерације српских досељеника у Русију, при чему је кандидаткиња недвосмислено позитивно оценила уметничку вредност литерарно уобличених исповести „српског Казанове“. У наредном сегменту детаљно је разматрана ауто-слика Руса, која је у делу Александра Пишчевића готово увек афирмативна, за разлику од ауто-слика Срба, од којих главни јунак *Мојег живота (1764-1805)* упорно покушава да се дистанцира. Према иновативним интерпретативним запажањима кандидаткиње, међу хетеро-сликама се нарочито издваја слика Немаца (Пруса), која обилује негативним, па чак и изразито комичним, стереотипима. Нарочито место у његовим мемоарима припало је народима који насељавају предео Кавказа, а истакнуто је да „цивилизован“ руски поручник, Александар Пишчевић, често приписује својим многобројним кавкаским јунацима типичне „азијатске“ особине, што потврђује присуство такозваног оријенталног дискурса у његовом делу. Докази о брзом „претапању“ српских досељеника у руску већинску заједницу, посебно они из остварења млађег Пишчевића, довели су кандидаткињу до закључка да су, одређене стереотипне представе двојице мемоариста-сродника о другим народима, биле много отпорније на протицање времена, него свест двојице Пишчевића о сопственом националном, културном и језичком идентитету. Слика Другог у мемоарском остварењу „српског Казанове“ анализирана је темељно и на научно релевантан начин, при чему није нарушена тематска хомогеност целокупног истраживачког подухвата.

На почетку шестог поглавља докторске дисертације мср Данице Трифуњагић (ПРОМИШЉАЊА ДРУГОГ СРПСКОГ ПРОСВЕТИТЕЉА) представљен је дијахронијски преглед ставова релевантних проучаваоца стваралаштва Доситеја Обрадовића, уз посебан осврт на њихова тумачења жанровских, поетичких и тематских обележја Доситејевог опуса, која оправдавају кандидаткињин методолошки и теоријски приступ делима славног српског просветитеља. Кандидаткиња је посебно нагласила да су стереотипне матрице у Доситејевим текстовима обликоване у складу са степеном образовања одређене етничке или социјалне групе, а не на основу политичке или војничке снаге одређене нације. Као народе на које би се требало угледати, Доситеј стога редовно наводи оне западноевропске, а неретко пише и о примерима владара који су својој земљи помогли тиме што су прихватили начела просветитељства (кандидаткиња стога истиче да Доситеј никада не хвали професионализам аустријске војске и њеног бирократског апарата, као носталгични генерал Симеон Пишчевић, већ образованост владара попут Јосифа Другог). Као једна од најзначајнијих дистинкција, у односу на ставове писаца чија су дела обрађена у осталим поглављима рада, издвојено је да се за аутора *Писма Харалампију* идеја о једном народу заснива првенствено на јединству језика. Религија коју исповедају припадници његовог народа није јединствена, јер постоје православци, католици и муслимани, али то за српског просветитеља није значило да конфесионалне разлике оправдавају стварање засебних етничких група. Према проницљивом запажању кандидаткиње, пишчева декларативна верска и етничка толерантност лишила је већину његових радова негативних стереотипних представа о Другима, какве се с лакоћом учевају у делима других српских осамнаестовековних књижевника. Међутим, истакнуто је такође да представе о Турцима нису добиле другачији статус у његовој документарно-уметничкој прози. Доситеј „имагинарног“ Турчина (ипак) сматра заосталим и интелектуано незрелим, практично варвариним, односно, имплицитно, цивилизовано понашање повезује са Западом, а варварство са Турцима, иако су његова лична искуства с поданицима Османског царства била више него скромна, чак и након преласка у ослобођену Србију, на основу чега се констатује да су његове метонимијске слике о дивљем Турчину неаутентичне. За разлику од писаца-путника из претходне генерације, попут Рачанина, Доситеј не промишља само оно с чим се непосредно суочава током својих путовања. Он такође идеалистички тежи према обликовању универзалне морално-дидактичке формуле, која би се могла примењивати независно од личних (субјективних) спознаја о другим народима. Тако он записује своја размишљања о различитим народима и пореклу одређених статусних и родних генерализација, што су дилеме које није успевао да разреши, према мишљењу кандидаткиње, чак ни у зрелом добу. Сматрамо да је имаголошка анализа Доситејевог стваралаштва оправдала свој савремени научноистраживачки значај управо тиме што је обезбедила теоријску потпору претпоставци да описи Другог, у делима српских осамнаестовековних писаца, нису ништа мање књижевноисторијски релевантни од литерарно уобличених успомена њихових

„цивилизанијих“ западноевропских савременика. Слика Другог у стваралаштву славног српског просветитеља анализирана је темељно и на научно релевантан начин, при чему није нарушена тематска хомогеност целокупног истраживачког подухвата.

У уводном сегменту седмог поглавља докторске дисертације мср Данице Трифуњагић (КЊИЖЕВНА И ИМАГОЛОШКА ЗАВЕШТАЊА САВЕ ТЕКЕЛИЈЕ) прво су саопштене биобиблиографске информације од значаја за тему њеног научног рада, а затим је истакнуто да су за главни предмет тумачења, у имаголошком интерпретативном кључу, одабрана дела *Дневник* и *Описанија живота мога*. Према мишљењу кандидаткиње, у *Дневнику*, који обухвата временски период од годину и по дана (1795-1797), приметна је фокусираност аутора на свакодневне догађаје, а интимни карактер дневничког жанра лишио је овај текст баласта социјално пожељне аутоцензуре, посебно када су у питању слике Другог. Текелијина дневничка ауто-слика Срба кореспондира са ауто-сликама уоченим у делима осталих анализираних писаца, док је изразито негативна хетеро-слика приметна у пишчевим записима о мађарском народу, односно аристократији и свештенству. За анализу је нарочито била погодна слика Руса у *Описанију живота мога*, која је изразито амбивалентна, јер је у њој видљиво Текелијино образовање по западноевропском, просветитељском моделу, као и културолошки утицај навика стечених у Хабзбуршкој монархији. Узевши у обзир све описане Другости у делима арадског аристократе, кандидаткиња је констатовала да се анализиране слике могу сврстати у неколико категорија. Најпре, оне настале из перспективе племића и образованог Европљанина, када он као Другост пре свега види непросвећено православно монаштво и свештенство. Потом из перспективе верника православне цркве и Србина, када као Другост идентификује неправославни црквени клер, Мађаре, Немце и припаднике јеврејске заједнице с простора Пољске и Белорусије. Отишавши даље, у Русију, он Другост посматра из перспективе Западњака и поданика Хабзбуршке монархије, стога доследно оно што тамо среће пореди са стањем у својој цивилизованој домовини. Текелија је, према уверењу кандидаткиње, био свестан објективних социолошких и историјских разлика, које су некада ишле у корист „братске“ Русије, а некада у корист „цивилизаније“ Песарске. Ова перспектива становника Аустријске царевине често се у његовом делу спонтано „преливала“ у перспективу Западноевропљанина, суоченог у Русији с одликама оријенталне културе, чији „примитивни“ карактер арадски (путо)писац није био спреман да прикрије или улепша, чак ни због снажних верских, историјских па чак и родбинских веза између Срба и Руса. Како кандидаткиња луцидно закључује, иако анализирани описи Другог у делу Саве Текелије нису никада сасвим негативни, а свакако нису русофобни попут записа француског грофа Сегура, граница између онога што смо Ми и онога што су Они је у његовом мемоарском делу јасно обележена. Слика Другог у стваралаштву славног српског мецене анализирана је темељно и на научно релевантан начин, при чему није нарушена тематска хомогеност целокупног истраживачког подухвата.

У осмом поглављу докторске дисертације мср Данице Трифуњагић (ИМАГОТИПСКИ ЖИВОТОПИС АРХИМАНДРИТА ЗЕЛИЋА) прво су критички преиспитана досадашња научноистраживачка тумачења нефикционалне прозе Герасима Зелића, а затим је, према унапред дефинисаном методолошком моделу, прво анализирана ауто-слика, која је у овом делу врло комплексна (преиспитиване су слике Словена, Срба и Далматинаца). Иако архимандрит Зелић своје мемоаре пише у 19. веку, и то не баш на самом почетку века, његово дело тематски, стилски и жанровски је, према тумачењу кандидаткиње, несумњиво везано за 18. век (то се посебно односи на сегменте дела чија је књижевноисторијска релевантност неспорна). За имаголошку анализу је било врло значајно то што је Зелић не само мемоариста, него и велики путник, попут Доситеја Обрадовића, што је постао не (само) због личних итеролошких склоности, него због компликованих политичких околности, током бурне наполеоновске епохе. Кандидаткиња није пропустила да објасни због чега Зелићево приповедање често прераста у документарно-историјско архивирање сопствених успомена, односно фактографски ситничавих и композицијски излишних епизода. Наиме, у тренутку кад његово *Житије* добија коначни облик, Герасим Зелић се налазио у неповољној позицији због лоших односа са аустријским властима, те је ово аутобиографско-мемоарско дело, у суштини, доказ оданости Хабзбурговцима. Према интерпретацији кандидаткиње, овакве самооправдавајуће одлуке писца, у рецепцијском смислу, оптерећују потенцијалног читаоца, те му се уместо задовољства у читању намеће дужност поротника у имагинарно-литераризованом правном процесу, који власт води против „непослушног“ писца. Сагледавши из шире истраживачке перспективе Зелићеве погледе на Другост, хетеро-слику, али и на ауто-слику, закључено је да су оне врло варијабилне. Како ауто-слика, тако и хетеро-слика, постају променљиве у односу на околности

у којима се далматински путник обрео у одређеном тренутку. Зелићеве белешке о Другима разоткривају механизме креирања слике о Другом из перспективе аутора који ствара на размеђи две велике књижевне и политичке епохе. Зелићева ауто-слика је многослојна, он је Словен, Србин, Далматинац, православни монах, образовани појединац, а у складу с тренутном ситуацијом се на основу свих ових могућности и мимикријски вешто прилагођава. Његове регионалне, етничке и конфесионалне особености се понекад комично конфронтирају, изазивајући конфузне представе у ауторовим описима Другости. Ситуација варира и по питању хетеро-слике. Европљани су углавном Другост, али понекад се Зелић и са њима, без великог напора, поистовећује. Према интерпретацији кандидаткиње, сликање Другости изведено је у складу са ондашњом стереотипним друштвеним схватањима, али и са искуственом перспективом приповедача. Слика Другог у стваралаштву Герасима Зелића анализирана је темељно и на научно релевантан начин, при чему није нарушена тематска хомогеност целокупног истраживачког подухвата.

У деветом поглављу докторске дисертације (ЗАКЉУЧАК) кандидаткиња је на научно релевантан начин представила своје закључке, засноване на свеобухватној синтези резултата истраживања српске документарно-уметничке прозе 18. и првих деценија 19. века. Када је у питању поступак имаголошке анализе, спроведене на делима седморице српских књижевника (Јеротеј Рачанин, Захарија Орфелин, Доситеј Обрадовић, Симеон Пишчевић, Александар Пишчевић, Сава Текелија, Герасим Зелић), кандидаткиња се већ на почетку рада јасно определила за тумачење слике Другог из перспективе оних који су (првенствено из угла доминантног западноевропског дискурса) најчешће сматрани Другима. Док је нефункционална проза западноевропских писаца из 18. века лако налазила пут до читалачке публике, па чак и савремених тумача њиховог опуса, додатно афирмишући традиционалне културолошке представе о „цивилованим“ западноевропским, али, још важније, о источноевропским „нецивилованим“ народима, обрнут угао посматрања био је много ређи, у до сада објављеним научно-стручним и књижевно-публицистичким радовима. Што се тиче основних обележја методолошког приступа одабраној теми, у сваком поглављу рада су најпре представљене ауто-слике, а тек затим хетеро-слике, што је кандидаткињи омогућило да поступно, на великом броју репрезентативних цитата из примарне грађе, разјасни тематско-мотивске специфичности и природу културноисторијског контекста, који је српске осамнаестовековне и деветнаестовековне ауторе нефункционалне прозе подстицао да се, на пример, током својих путовања много чешће ослањају на стереотипне представе о Другима, него на сопствена искуства. Према мишљењу Комисије, закључно поглавље рада потврђује да је докторска дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ:

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у складу са *Правилма докторских студија Универзитета у Новом Саду* који је повезан са садржајем докторске дисертације. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду уредника часописа о томе.

1. Д. Трифуњагић; С. Маричић Месаровић, „Кривица је ове земље'. Елементи традиције и фатума у трагедији *Vodas de Sangre* и филму *La Novia*“ – Зборник Матице српске за књижевност и језик, књ. 68, св. 2, 2020, стр. 623-639. **М 24**

рад припада проблематици докторске дисертације: да не делимично

2. Д. Трифуњагић, „Стереотипи у мемоарима српских војника“, *Słowiańszczyzna, którą trudno zmienić – stereotypy, przekonania, wyobrażenia*, Krakow, 2016, p. 145-156. **М 33**

рад припада проблематици докторске дисертације: да не делимично

3. Д. Трифуњагић, „Младићко доба Светог Саве – Премошћавање од историје до књижевности и натраг“, *Мост у књижевности, историји и кинематографији: зборник радова*, Вишеград 2016, стр. 105-106. **М 33**

рад припада проблематици докторске дисертације: да не делимично

4. Д. Трифуњагић; „Сремчева банатска свадба“ – Филологически форум, Софија 2016, број 2(4), стр. 136-146. **М 33**

рад припада проблематици докторске дисертације: да не делимично

5. Д. Трифуњагић, „Детаљи о детаљима: Снохватице Мирослава Тохоља“, *Тамна лепота брисаног простора: Проза Мирослава Тохоља*, Грачаница 2016, стр. 367-373. **М 45**

рад припада проблематици докторске дисертације: да не делимично

6. Д. Трифуњагић, М. Ђукић „Лепенски вир Милорада Павића: анализа и синтеза“, Летеће виолине Милорада Павића, Нови Сад 2015, стр. 151-157. **М 45**

рад припада проблематици докторске дисертације: да не делимично

7. Д. Трифуњагић, „Есејистички муњограми: форма и садржина“, Магија сигнализма, Београд 2016, стр. 225-233. **М 45**

рад припада проблематици докторске дисертације: да не делимично

8. Д. Трифуњагић, „Милтон – Константин Маринковић – Његош: Једна упоредна анализа“, Летопис Матице српске, јануар-фебруар 2018, стр. 86-107. **М52**

рад припада проблематици докторске дисертације: да не делимично

9. Д. Трифуњагић, „Дивна чуда традиционалне културе у спеву М. Павловића“, Летопис Матице српске, јануар-фебруар 2017, стр. 65-75. **М 53**

рад припада проблематици докторске дисертације: да не делимично

10. Д. Трифуњагић, „Перцепција Другог у мемоарима Симеона и Александра Пишчевића“, Доситејев врт, VIII/8, 2020, 89-108.* **М 53**

рад припада проблематици докторске дисертације: да не делимично

*Напомена: У члану 22 (алинеја 3) „Правила докторских студија Универзитета у Новом Саду“ наведен је следећи (пред)услов за кандидате који бране докторску дисертацију из области друштвено-хуманистичких наука: “најмање један рад који је директно повезан са садржајем докторске дисертације, у којем је он први аутор, објављен или прихваћен за објављивање у часопису са листе часописа категорисаних од стране министарства надлежног за науку“. Комисија се определила да издвоји кандидаткињин рад под насловом „Перцепција Другог у мемоарима Симеона и Александра Пишчевића“ из три разлога: а) рад је објављен у периодичној публикацији која се налази на листи категоризованих научних часописа Министарства за просвету, науку и технолошки развој Републике Србије б) научни часопис „Доситејев врт“ тематски је специјализован за проучавање српске и европске књижевности 18. века в) наведени рад на репрезентативан начин потврђује научну релевантност резултата, до којих је кандидаткиња дошла током писања докторске дисертације.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:

Закључци су формулисани у складу са чињеницом да се уважена кандидаткиња Даница Трифуњагић, већ током фазе прикупљања и избора грађе, определила за имаголошки приступ у проучавању једног од најзначајнијих жанрова у српској књижевности 18. и 19. века. На основу представљених резултата истраживања, можемо констатовати да је савремени књижевнотеоријски приступ теми рада коришћен доследно, што је кандидаткињи омогућило да на књижевноисторијски релевантним примерима, из српске осамнаестовековне и деветнаестовековне документарно-уметничке прозе, идентификује и проучи доминантне обрасце у описивању Другога. Границе основног поља истраживања кандидаткиња је, у иницијалној етапи свог рада, проширила темељном дијахронијском и синхронијском анализом не само путописних, него и псеудопутописних фрагмената у делима српских писаца (Јеротеј Рачанин, Захарија Орфелин, Доситеј Обрадовић, Симеон Пишчевић, Александар Пишчевић, Сава Текелија, Герасим Зелић), кроз које се, у нефикционалној прози 18. и првих деценија 19. века, најчешће вршило описивање Другог и самоописивање. Увођење савремених теоријских достигнућа у проблемску структуру докторске дисертације употпунило је, на научно релевантан начин, резултате истраживања опуса српских књижевника, чије је стваралаштво обележело период од прве деценије 18. до средине 19. века. Резултати истраживања, спроведеног у оквиру кандидаткињиног рада на теми “Имагинарна Европа у српској документарно-уметничкој прози 18. и првих деценија 19. века”, недвосмислено заслужују да буду оцењени као успела научна синтеза широког спектра књижевнотеоријских и књижевноисторијских тумачења српске осамнаестовековне и деветнаестовековне књижевне грађе. Као посебну вредност дисертације “Имагинарна Европа у српској документарно-уметничкој прози 18. и првих деценија 19. века”, требало би издвојити иновативност истраживачке перспективе, односно чињеницу да је кандидаткиња задржала критичку дистанцу према општеприхваћеним научним ставовима и мишљењима о српској нефикционалној прози, карактеристичним за традиционалне токове наше књижевне историографије. Прецизније, кандидаткиња је у својим закључцима уложила велики труд како би образложила због чега је неопходно ревалоризовати документарно-уметничку прозу српских осамнаестовековних и деветнаестовековних аутора (Јеротеј Рачанин, Захарија Орфелин, Доситеј Обрадовић, Симеон Пишчевић, Александар Пишчевић, Сава Текелија, Герасим Зелић), уз посебан осврт на осамнаестовековне ауторе попут Александра Пишчевића, чије дело још увек није у довољној мери проучено и вредновано. Закључци, односно резултати истраживања, представљају значајан допринос проучавању српске књижевности 18. и 19. века, а комисија сматра да су научно релевантни у мери која потпуно оправдава позитивну оцену докторске дисертације.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

У докторској дисертацији мср Данице Трифуњагић аргументовано су образложени резултати истраживања нефикционалне прозе седморице аутора (Јеротеј Рачанин, Захарија Орфелин, Доситеј Обрадовић, Симеон Пишчевић, Александар Пишчевић, Сава Текелија, Герасим Зелић). Избор примарне и секундарне литературе, изведен је у складу са прелиминарним циљевима истраживачког подухвата. Као што су резултати кандидаткињиног рада то и потврдили, пажљива селекција релевантне истраживачке грађе представљала је добру полазну тачку за свеобухватну анализу недовољно проученог књижевноисторијског феномена. Упркос изузетно обимној грађи, која је настала у периоду дужем од једног века (од прве деценије 18. до средине 19. века), резултати истраживања приказани су на логичан, јасан и прегледан начин. У детаљном завршном прегледу резултата рада на одабраној теми, кандидаткиња се определила за синтезу широког спектра књижевнотеоријских и књижевноисторијских тумачења обимне грађе, при чему су нарочито истакнути резултати до којих се дошло захваљујући анализи српске осамнаестовековне и деветнаестовековне нефикционалне прозе, у савременом имаголошком кључу. Ослањајући се на домаће и стране теоријске иновације у науци о књижевности, кандидаткиња је понудила увид другачији од канонских промишљања српске литерарне традиције, чиме је на задовољавајући начин оправдана иницијална истраживачка теза о нужности нових читања нашег књижевног наслеђа. Коначно, анализа дисертације нас је уверила да је кандидаткиња исказала висок степен истраживачке самосталности и херменеутичке иновативности у представљању резултата свог рада. На основу свега претходно наведеног, закључујемо да начин приказа и тумачења резултата истраживања у дисертацији “Имагинарна Европа у српској документарно-уметничкој прози 18. и првих деценија 19. века” несумњиво заслужује позитивну оцену.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:
1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме? ДА
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе? ДА
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци? Поступак дијахронијске и синхронијске анализе српске документарно-уметничке прозе 18. и првих деценија 19. века пружио је научнорелевантне одговоре на питање како се представа о Другом мењала у односу на географски положај и геополитички статус одређених заједница, чије присуство можемо уочити у делима српских осамнаестовековних и деветнаестовековних писаца, уз посебан осврт на то како су друштвено-политички, културолошки и историјски контекст утицали на обликовање приповедачких исказа Јеротеја Рачанина, Захарије Орфелина, Доситеја Обрадовића, Симеона Пишчевића, Александра Пишчевића, Саве Текелије и Герасима Зелића. Коначни исходи кандидаткињине темељне анализе стога могу бити примењени и ван оквира науке о књижевности. Њихова мултидисциплинарност огледа се, пре свега, у тематској структури литерарно уобличених студија о карактерима, нацијама и појединцима, транспонованих из осамнаестовековног контекста стварности у документарно-уметничку прозу. Прецизније, на основу анализе научнорелевантне грађе, прикупљена су и проучена сведочанства о ставовима које су припадници српске грађанске, црквене и војно-аристократске заједнице имали о „просвећеној“ осамнаестовековној Европи, при чему је посебна истраживачка пажња била посвећена потрази за исходштима имаготипских представа о „правим“ Европљанима, које су у 18. веку пружале Западу осећај цивилизацијске супериорности. На основу свега претходно наведеног, комисија закључује да докторска дисертација “Имагинарна Европа у српској документарно-уметничкој прози 18. и првих деценија 19. века” представља оригиналан допринос науци због стварања хомогеног херменеутичког система, који садржи нове смернице за реафирмацију и ревалоризацију српског књижевног и културног наслеђа.
4. Који су недостаци дисертације и какав је њихов утицај на резултат истраживања? Дисертација не садржи недостатке који су утицали на коначан исход истраживачког подухвата.
X ПРЕДЛОГ:
На основу наведеног, комисија предлаже:
а) да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана;
б) да се докторска дисертација врати кандидату на дораду (да се допуни односно измени);
в) да се докторска дисертација одбије.

Место и датум: Нови Сад, 15. 11. 2021.

1. **Сава Дамјанов**, редовни професор (у пензији)

_____, председник

2. **Горан Максимовић**, редовни професор

_____, члан

3. **Радослав Ераковић**, редовни професор

_____, члан

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај и да исти потпише.